25/01/2024

50 χρόνια από την τουρκική εισβολή και κατοχή της Κύπρου – Του Καθηγητή Χρήστου Οικονόμου

/ Γνώμες

50 χρόνια από την τουρκική εισβολή και κατοχή της Κύπρου

Καθηγητής Χρήστος Οικονόμου
Πρόεδρος του Τμήματος Θεολογίας του Πανεπιστημίου Λευκωσίας
τέως Πρόεδρος και Κοσμήτορας της Θεολογικής Σχολής
του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Πέρασαν ήδη 50 χρόνια, μισός αιώνας, από την εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο και κατοχή της Κερύνειας, της Αμμοχώστου και της Μόρφου. 50 ολόκληρα χρόνια προσφυγιάς, 50 χρόνια διαίρεσης του νησιού σε βόρεια και νότια Κύπρο, 50 χρόνια αγνοουμένων, 50 χρόνια παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, 50 χρόνια

παραγνώρισης των ψηφισμάτων του Ο.Η.Ε., 50 χρόνια καταστροφής της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, 50 χρόνια αγώνα και προσπάθειας λύσης του κυπριακού προβλήματος, με δύο προτάσεις: της Ομοσπονδίας, με μία ενιαία διοίκηση και συνύπαρξη των δύο κοινοτήτων, Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, που έφθασε στα πρόθυρα λύσης στο Crans Montana και την εσχάτως προβληθείσα περί δύο κρατών πρόταση της Τουρκίας του Recep Tayyip Erdogan, διά του εγκάθετού του Τουρκοκυπρίου, Ersin Tatar, εκπροσώπου των Τουρκοκυπρίων, αλλά και των Τούρκων εποίκων, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στο νησί, απολαμβάνοντας τα αγαθά της γης της επαγγελίας, που είναι η Κύπρος.

Ένα σήριαλ, που από το βράδυ της Κυριακής, 21 Ιανουαρίου 2024, άρχισε να προβάλλεται στις τηλεοράσεις Ελλάδας και Κύπρου, με τον τίτλο Famagusta, αποτέλεσε την πρόκληση και σε εμένα, ως πρόσφυγα, από τον Άγιο Επίκτητο της αδούλωτης Κερύνειας, να προβληματιστώ και να “βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων”, και να εκφράσω εμπειρίες και βιώματα 50 χρονών, βίαιης απομάκρυνσης από το σπίτι μου, από το χωριό μου και από την επαρχία μου. Κάνοντας έναν αγώνα πρωτίστως, να βρω τους ζωντανούς, τους νεκρούς και τους αγνοούμενους, από τους συγγενείς μου, τους χωριανούς μου και να συνειδητοποιήσω την καταστροφή του τόπου μου, της Κύπρου. Βρέθηκα πρόσφυγας, μακριά από το σπίτι μου, το χωριό μου, την επαρχία μου, την καθημερινότητα και τη θέση του Θεολόγου Καθηγητή του Γυμνασίου των κατεχομένων Κερύνειας και Αγίου Αμβροσίου.

Αυτό το έργο τριών κυπρίων, της Βάνας Δημητρίου, σεναριογράφου, του Ανδρέα Γεωργίου και του Κούλλη Νικολάου ως παραγωγών και ηθοποιών, δέχθηκε κριτικές με διάφορες απόψεις, θετικές και αρνητικές. Εγώ λέω, πολύ απλά και λογικά, ότι και μόνο που τάραξαν τα σταλωμένα νερά του τόπου μας, του ελλαδικού χώρου και διεθνώς, είναι άξιοι συγχαρητηρίων και επαινετή η παρουσία του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, Νίκου Χριστοδουλίδη, και της Προέδρου της Βουλής, Αννίτας Δημητρίου, και άλλων πολιτικών, πολιτειακών και εκκλησιαστικών παραγόντων, στην πρεμιέρα της σειράς. Συνεπώς, άξιοι συγχαρητηρίων οι βασικοί συντελεστές, οι οποίοι έχουν καταγράψει και πολλές άλλες τηλεοπτικές επιτυχίες, καθώς και οι ηθοποιοί, οι οποίοι, “ποιώντας ήθος”, προβληματίζουν τον τηλεθεατή, βάζοντάς τον να συμπάσχει στα γεγονότα της εισβολής και κατοχής της Κύπρου από τους Τούρκους και ενημερώνοντας τον λαό της Κύπρου, της Ελλάδος και τον υπόλοιπο κόσμο διεθνώς, για το συγκλονιστικό γεγονός της κατοχής του 40 % του κυπριακού εδάφους, της προσφυγοποίησης 250.000 μόνιμων κατοίκων του νησιού, τη δημιουργία χιλιάδων αγνοουμένων, νεκρών και απάνθρωπων βασανιστηρίων αθώων πολιτών, ξεριζώνοντάς τους από τις πατρογονικές τους εστίες, την ιστορία και τον πολιτισμό του έθνους τους.

Βεβαίως αυτή η παραγωγή δημιουργεί κατάθλιψη στον τηλεθεατή. Και αυτό είναι πολύ φυσικό, αφού πρόκειται για μία καταστροφή ενός νησιού, ενός λαού, ενός πολιτισμού. Οι Ελληνοκύπριοι, οι οποίοι στην πλειοψηφία τους, από τα βάθη των αιώνων, είναι Έλληνες στην καταγωγή, στη γλώσσα, τη θρησκεία και τον πολιτισμό, υπέστησαν μία καταστροφή, τόσο από το προδοτικό πραξικόπημα της Χούντας των Αθηνών, εναντίον του νόμιμου Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, 15 Ιουλίου 1974, όσο και από την τουρκική εισβολή στις 20 Ιουλίου του ίδιου έτους.

Κανείς δεν μπορεί να περιγράψει την εμπειρία της προσφυγιάς, αν δεν ζήσει την ίδια την εμπειρία της εισβολής και κατοχής, και με την παρακολούθηση οποιουδήποτε άριστου σεναρίου. Όμως μπορεί να προβληματιστεί, για τα λάθη και τις παραλείψεις, που έγιναν και οδήγησαν σε αυτή την αιματηρή καταστροφή, στη φθορά και στον θάνατο.

Οι Τούρκοι, είναι γνωστό, ότι καραδοκούσαν να γίνει το λάθος, ώστε να βρουν ευκαιρία να πραγματοποιήσουν τα σχέδια ετών, κυριολεκτικά πατώντας επί πτωμάτων και αυτό έκαναν. Αγνόησαν τα ψηφίσματα του Ο.Η.Ε., παρέκαμψαν το Διεθνές Δίκαιο, τα ανθρώπινα δικαιώματα, μπροστά στον στόχο της κατάληψης πρώτα της μισής Κύπρου, για να ακολουθήσει εν ευθέτω χρόνω, και η κατάληψη της άλλης μισής.

Και εισέβαλαν στην Κύπρο, κάτω από τα διακριτικά βλέμματα των Μεγάλων Δυνάμεων, της Αμερικής και της Ευρώπης, και με την ανοχή της εγγυήτριας δύναμης, της Αγγλίας. Ο Ελληνικός λαός, ασχέτως με την ηγεσία του, στάθηκε δίπλα στους Ελληνοκύπριους αδελφούς, πιστός συνοδοιπόρος, και θυσιάστηκε, όπως όλοι εμείς, που υπηρετήσαμε κατά την εισβολή των Τούρκων το 1974. Οι τάφοι στη Μακεδονίτισσα επιβεβαιώνουν του λόγου το αληθές. Μόνο η Χούντα των Αθηνών παρέμεινε άπραγη, προφασιζόμενη την εισβολή ως ασκήσεις των Τούρκων, αλλά και η μετέπειτα πολιτική ηγεσία, που ανέλαβε την Ελληνική Κυβέρνηση, προφασίστηκε ότι η Κύπρος είναι μακριά από την Ελλάδα και την εγκατέλειψε στο έλεος του Θεού. Ωστόσο παραμένει μόνιμο ζήτημα το κυπριακό πρόβλημα, που τόσο η Τουρκία, όσο και η Ελλάδα προσπαθούν να το αφαιρούν από τον πολιτικό τους διάλογο, αν και επί ματαίω.

Πέρασαν 50 χρόνια διαπραγματεύσεων και η Κερύνεια, η Αμμόχωστος και η Μόρφου, όχι μόνο παρέμειναν κάτω από την μπότα του βάρβαρου κατακτητή, του Αττίλα, αλλά χειροτέρεψαν τα δεδομένα. Με τις ανεπιτυχείς προσπάθειες των κρατούντων Κύπρου και Ελλάδος, και την απόλυτη αδιαφορία των ισχυρών της γης, της Αμερικής, της Αγγλίας και της Ευρώπης παραμένει άλυτο το κυπριακό πρόβλημα. Ωστόσο ανέμεναν την εισβολή των Ρώσων στην Ουκρανία, για να ξοδέψουν πακτωλούς χρημάτων για την άμυνα της Ουκρανίας του Zelenskyy εναντίον των Ρώσων εισβολέων και δικαίως, και κινητοποιήθηκαν, φθάνοντας στα πρόθυρα του Τρίτου Παγκοσμίου Πολέμου, μάλιστα, με την απειλή των πυρηνικών όπλων. Αλλά η Κύπρος και τα 50 χρόνια εισβολής και κατοχής των Τούρκων, άφησαν ασυγκίνητους αυτούς τους συμμάχους μας, Αμερικανούς, Ευρωπαίους και την ίδια την Αγγλία, η οποία, για την περίπτωση της Ουκρανίας, σπατάλησε πακτωλούς δισεκατομμυρίων χρημάτων, όπλων και έμψυχου υλικού, ενώ για την Κύπρο παρέμεινε και παραμένει εκδικητικά αδιάφορη, γιατί δεν συγχώρεσε ποτέ το 1955-1959, τον αγώνα της ΕΟΚΑ, για την αποτίναξη του Αγγλικού ζυγού, με την αδύναμη ανεξαρτησία των συνθηκών Ζυρίχης, Λονδίνου, το 1960.

Να, γιατί το σίριαλ Famagusta ήρθε αργά μεν, αλλά απαραίτητα, για να σπρώξει και να προβληματίσει για την κατάσταση και τη λύση και να προκαλέσει λαό και

κρατούντες, ισχυρούς της γης, φίλους και συμμάχους, ότι το κυπριακό δράμα και πρόβλημα είναι μια ανοικτή πληγή, ευτελισμού του πολιτισμένου κόσμου.

Είναι ανυπόφορη η προβολή της οδυνηρής πραγματικότητας της τουρκικής εισβολής, που δεν περιορίζεται μόνο στην Αμμόχωστο, αλλά και στην Κερύνεια και στη Μόρφου. Η ανάπτυξη ενός τοπικισμού, θα ευτελίσει τον αγώνα των Κυπρίων και θα δημιουργήσει την εντύπωση ενδοτισμού και προδοσίας των άλλων πόλεων της Κερύνειας και της Μόρφου, από το σύνολο του κυπριακού και ελληνικού λαού. Για αυτό επιβάλλεται η μνήμη της αδούλωτης πατρίδας μας και όχι μεμονωμένων πόλεων.

Η προβολή του προβλήματος εισβολής και κατοχής δεν αφορά μόνο την πόλη και την επαρχία της Αμμοχώστου, αλλά αποτελεί περίπτωση, η οποία εκφράζει το όλο πρόβλημα της εισβολής και της κατοχής του 40 % του κυπριακού εδάφους, πλήθος αγνοουμένων και 250.000 προσφύγων Ελληνοκυπρίων. Βλέποντας τα γεγονότα, πρέπει να μάθουμε να υπερβαίνουμε τη φθορά και τον θάνατο, και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να υποτασσόμαστε στην κατάσταση του ρεαλισμού, αλλά να προχωρούμε με υπομονή, ψυχραιμία και αγωνιστικότητα στο μέλλον. Για αυτό η αναφορά του μηνύματος “δεν ξεχνώ”, πρέπει να κυριαρχεί σε όλους τους πρόσφυγες, όχι μόνο στους Βαρωσιώτες, αλλά και Κερυνειώτες και Μορφίτες, και όλους τους Κυπρίους και Έλληνες αδελφούς. Ως Κερυνειώτης και εγώ, νοιώθω να ξεκολλά από πάνω μου η καρδιά και η ψυχή μου, μπροστά στο δράμα του τόπου μου. Αλλά, όταν ακουμπώ στην ιστορία και την παράδοση, που ζήσαμε ως Ελληνοκυπριακός λαός, νοιώθω να πλημμυρίζει η ύπαρξή μου από τον πολιτισμό και την παράδοση του τόπου μου, που έχει παγκύπρια, πανελλαδική και οικουμενική διάσταση, με την προσφορά του ελληνορθόδοξου χριστιανικού πολιτισμού μας, σε παγκόσμιο και οικουμενικό επίπεδο.

Έτσι η θλίψη και κατάθλιψη υπερβαίνεται και μας κάνει να παλεύουμε πεισματικά, για ισόβιο αγώνα του τόπου μας. Πρέπει να οδηγούμε τους νέους δια της παιδείας, να βιώσουν τις μνήμες και την ιστορία του τόπου μας. Τότε και αν ακόμη κατέχουν οι Τούρκοι εισβολείς τα χωριά και τα σπίτια μας, όταν εμείς διδασκόμαστε τον πολιτισμό και την ιστορία μας, κανείς δεν μπορεί να μας πάρει την ύπαρξή μας. Μπορεί οι Τούρκοι να τα κατέχουν παράνομα και να τα κρατούν με όπλα, τανκς και αεροπλάνα, αλλά εμείς τα κρατούμε στη μνήμη και την καρδιά μας, ως αιώνια βιωματική εμπειρία. Οι Τούρκοι εισβολείς μπορεί να ζουν ανάμεσα στους τάφους των προγόνων μας, αλλά εμείς, όπου γης και να βρισκόμαστε, βιώνουμε την παράδοση, τα ήθη και τα έθιμά μας, τη μνήμη της ζωής μας στα σπίτια μας, στις εκκλησίες, τους γάμους και τις κηδείες, στις γιορτές και τις εκκλησίες των Αγίων μας, τις λεηλατημένες.

Άλλες τις έκαναν σταύλους, άλλες τις έκαναν λέσχες, καφετέριες, κακόφημα κέντρα και τζαμιά, όπως την εκκλησία του χωριού μου, τον Άγιο Επίκτητο. Αυτοί οι Τούρκοι εισβολείς ζουν και σκορπούν τον θάνατο, γέμισαν τους τάφους νεκρούς και συντρίμμια, όμως εμείς βιώνουμε όλο αυτό τον πολιτισμό μας, γιατί είναι ταυτισμένος με τη ζωή και την ύπαρξή μας: “οὗτοι ἐν ἅρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα” (Ψαλμ. 19, 8).

Η ιστορία των Εβραίων με τη Βαβυλώνια αιχμαλωσία μας διδάσκει ότι υπερβαίνεται ο ρεαλισμός από τη βούληση του λαού και της θείας διακιοσύνης. Ο ύμνος “ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου, ῾Ιερουσαλήμ, ἐπιλησθείη ἡ δεξιά μου, κολληθείη ἡ γλῶσσά μου τῷ λάρυγγί μου, ἐὰν μή σου μνησθῶ” (Ψαλμ. 136, 5-6) οδήγησε τους Ισραηλίτες σε ανανεωμένη πατρίδα. Ο εθνικός αγώνας των Ελλήνων, μετά από 400 χρόνια σκλαβιάς στους Τούρκους, την 25η Μαρτίου 1821, οδήγησε τον λαό στην αποτίναξη του τουρκικού ζυγού και στην ελευθερία της Ελλάδας και των Ελλήνων.

Να, γιατί δεν πρέπει να υποτασσόμαστε στον ρεαλισμό και τα τετελεσμένα, αλλά να αγωνιζόμαστε χωρίς να υποστέλλουμε τη σημαία της λευτεριάς. Η απογοήτευση, ο ενδοτισμός και οι συνεχείς παραχωρήσεις δεν είναι οι καλύτεροι σύντροφοι των λαών και των πολιτισμών. Η αισιοδοξία, ως ιστορική προοπτική, με απτά παραδείγματα ανατροπής τετελεσμένων, όπως προανέφερα, μας οδηγούν στο “δεν ξεχνώ Κερύνεια, Αμμόχωστος και Μόρφου”.